

CHALLENGES IN TRANSLATIONS OF HUMOR ELEMENTS

Gülfidan AYTAS*

*Öğr. Gr. Dr., Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, gulfidan@sakarya.edu.tr, Orcid No: 0000-0003-1566-1592

Received Date: 13.03.2021 Revised Date:14.04.2022 Accepted Date:10.05.2022

Copyright © 2022 Gülfidan AYTAS. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

Humorous, funny, expressive and thoughtful things that make people happy and laugh are called humor. Humor is the tool that allows us to think about the funny side of our values in this life. In order to understand a well-made humor, it is necessary to have a creative mind. As the ages have changed, the understanding and types of humor have also changed. With the emergence of written communication and news sources, people became acquainted with written humor, and people who imitate and amuse the society with laughter moves were thrown on the roof. People who make humor have started to draw cartoons and write funny stories and have become the representatives of modern humor. The humor, as any translator will tell you, is a difficult area in the act of translation. Much of the humor is derived from double meanings and puns, petty and subtle cultural analogies; this means that these constructs are often not easily translated. This is not difficult to understand, for much of humor has to do with the resemblance of one word to another, or the way it brings to mind certain connotations that belong to the world of that language and the culture associated with it. If the understanding and production of humor is intuitive and skill-related, as some theories suggest, the challenges faced by translation students who encounter a humorous text are numerous and complex. So, if translators or translator students cannot understand a humorous text, how can they reproduce it? This study aims to introduce the field of interdisciplinary humor translation to translators and their candidates. With the examples given, in the conclusion part, some suggestions about the difficulties experienced in this field are presented.

Keywords: Humor, intercultural issues, translation, language and culture, subtitle translation

GÜLMECE ÇEVİRİLERİNDE YAŞANAN ZORLUKLAR

ÖZET

Eğlenceli, komik, ifade ve düşünce belirten ve kişiyi mutlu eden ve güldüren şeylere gülmece denir. Gülmece bu hayattaki değerlerimizin komik yanlarını da düşünmemizi sağlayan araçtır. İyi yapılmış bir gülmeceyi anlayabilmek içinse yaratıcı bir zekaya sahip olmak gerekir. Çağlar değiştikçe gülmece anlayışları ve çeşitleri de gittikçe değişmiştir. Yazılı iletişim ve haber kaynaklarının ortaya çıkışı ile kişiler yazılı gülmece ile tanışmış, taklit yapan, güldüren hareketlerle toplumu eğlendiren kişilerin pabuçları dama atılmıştır. Gülmece yapan kişiler karikatür çizmeye ve komik hikayeler yazmaya başlamış ve çağdaş gülmece temsilcileri haline gelmişlerdir. Gülmece, herhangi bir çevirmenin size söyleyeceği gibi, çeviri eyleminde zor bir alandır. Gülmece büyük bir kısmı, çift anlamlardan ve kelime oyunlarından, küçük ve incelikli kültürel benzetmelerden türetilmiştir; bu durum bu yapıların, genellikle kolayca tercüme edilemez olduğu anlamına gelir. Bunu anlamak zor değildir, çünkü gülmece büyük bir kısmı bir sözcüğün diğerine benzemesi ile ya da o dilin dünyasına ve onunla ilişkili kültüre ait olan belirli çağrışımları akla getirme biçimiyle ilgisi vardır. Bazı teorilerin öne sürdüğü gibi, gülmece anlayışı ve üretimi sezgisel ve yetenekle ilgili ise, gülmece bir metinle karşılaşan çeviri öğrencilerinin karşılaştığı zorluklar sayısız ve karmaşıktır. Peki tercüman adayları ya da çevirmenler gülmece bir metni anlayamıyorsa, onu nasıl yeniden üretebilirler?

Bu çalışma, çevirmenlere ve adaylarına disiplinler arası gülmece çevirisi alanını tanıtmayı amaçlamaktadır. Verilen örneklerle sonuç bölümünde bu alanda yaşanan zorluklara dair birtakım öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gülmece, kültürlerarası sorunlar, çeviri, dil ve kültür, altyazı çevirisi

1. GİRİŞ

Gülmece çevirisi, çevirmenler için her zaman en büyük zorluklardan biri olmuştur, özellikle de kültür gibi ekstra dilsel unsurların çevrilmesi söz konusu olduğunda. Gülmecenin evrensel olduğu söylene de her kültürün kendine özgü bir kültürü vardır ve bazen bir kültürün gülmeceyi anlamak diğerleri için zordur. Bu çalışma, gülmecenin nasıl çevrilmesi gerektiğini, gülmece içeriklerin tercüme etmedeki zorluklarına ve çevirisinde hangi unsurların yer aldığını anlamaya odaklanacaktır.

Çeviri çalışmaları disiplinler arası bir araştırma alanıdır. Gülmece çalışmaları da öyle ve her ikisi de tanımları ve teorik modelleri ve yapılarını oluşturmak için diğer disiplinlerin yanı sıra dilbilim, psikoloji ve sosyolojiden yararlanır. Öyleyse, çeviride gülmece çalışmalarının örtüşmesi şaşırtıcı değildir ve birinin bulgularının diğerini de ilgilendirmesi çok normaldir. Garip olan, çeviri ve gülmece arasındaki bağlantının, birkaç kişi dışında, her iki alandaki akademisyenlerden de yeterince ilgi görmemiş olmasıdır (Vandaele, 2002: 151). Gülmecenin çevrilebilirliği, ele alınması gereken bir konudur.

Bunun nedeni gülmecenin kültürde kök salmasıdır; tavırlarımızın, yaşam tarzımızın ve tarihimizin bir parçasıdır. Gülmece tercümesinin sadece her iki dili de derinlemesine anlamayı değil, aynı zamanda aynı etkiyi yaratmak için ve hedef kültürü çok iyi anlamayı gerektirmesinin nedeni budur. Bu çalışma ile hedeflenen, yapılan bazı gülmece çevirilerine eleştirel bir analiz getirerek gülmece çevirisinin karmaşıklığını anlamaya çalışmaktır.

2. GÜLMECE ÇEVİRİSİNİN TEORİK ALT YAPISI

2.1. Gülmecenin Tanımı

Gülmecenin doğru bir tanımını düşünürsek eğer, insanları güldüren ve eğlenceye yol açan şeyin gülmece olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte, birini güldüren şey başka bir kişi üzerinde aynı etkiyi yaratmayabilir, bu nedenle gülmeceyi tanımlarken ve tercüme ederken dikkate alınması gereken daha fazla husus vardır. Gülmecenin tanımlanmasındaki zorluk, çok öznel olmasıdır. Birçok yazar gülmece için uygun bir tanım bulmaya çalışırken, diğerleri hiçbir tanımın formüle edilemeyeceği sonucuna varmıştır.

Gülmecenin tanımı çok eskiye dayanır. Birçok felsefeci, kuramcı ve düşünür gülmeceyi açıklamaya ve tanımlamaya çalışmışlardır. Gülmece dilimizde komik, absürt, alışmadık, garip veya çelişkili durumlarda insanı bu olaylar hakkında düşündürme ve eğlendirme sanatı olarak kabul edilir. Modern akademisyenler ve psikologlar gülmeceyi birçok farklı şekilde tanımlamıştır. Bu durumdan yola çıkarak gülmecenin tanımını yapmanın zor bir eylem olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Kültürlerin eski zamanlardan günümüze kadar taşıdığı birçok değer arasında gülmece vardır. Türk kültürü için vazgeçilmez olan birçok gülmece ustası vardır. Geçmişten beri hala değerini kaybetmeyen Nasrettin Hoca ya da günümüz gülmece sanatını yapan Cem Yılmaz ve daha birçok karikatürist gülmece üzerindeki önemini korumakta ve Türk kültürünü hatta başka kültürleri de güldürmeye devam etmektedir. Aziz Nesin'e göre gülmece, toplumlara, sınıflara, uluslara ve kişilere göre farklılık

gösteren bir kavramdır. Bu görüş bize gülmecenin neden birçok tanımı olduğunu sebebini belirtmektedir. İyi bir gülmece algısına sahip olmak için yaratıcılığa sahip olunması gerekir. Eksik veya hatalı noktalara değinilmek istendiğinde gülmeceye başvurulmalıdır.

En bariz çıkış noktası, gülmecenin ne olduğuna dair işe yarayan bir tanıma ulaşmak olacaktır. Yine de belki de gülmeceyi tanımlamanın zorluğu ve doğasının anlaşılabilirliği yerini bilinmezleri karşılayan tanımlamalara ve çözümlere bırakacaktır. Nitekim Vandaele, tüm gülmecenin karmaşıklığı, onu tanımlama görevinin " bazı umutsuz akademisyenleri (örneğin ESCARPIT,1991) gülmeceyi tanımlama girişimlerinden vazgeçmeye ittiğini " belirtmiştir (VANDAELE,2002: 153) ve buradaki amaç, gülmeceyi tercüme etmek ve analiz etmek için sağlam yapılar oluşturmak ve sağlamak olduğu için, bir tanımın kavramsallaştırılmasına sapanmamak akıllıca olabilir.

Arthur DUDDEN (Tisgam, 2009: 96), için gülmece, "sosyolojik faktörler, oluşumuna yol açan temel mekanizmalar olduğu için kültürel olarak belirlenen ve kültürel olarak şekillendirilmiş bireysel bir bilişsel deneyimdir".

Stephen Butler LEACOCK' a gelince, "Gülmecenin en iyi tanımı şudur: Gülmece, hayatın uyumsuzluklarının nazikçe değerlendirilmesi ve bunların sanatsal anlatımı olarak tanımlanabilir. (Kaufman, 2015: 5)"

Walter NASH (2013)'a göre gülmecenin üç ilkesi vardır:

- a) Kültürde, kurumlarda, tutumlarda ve eserlerde bir "cins" veya türetme.
- b) Gülmece niyetin belirtildiği ve kabul edildiği karakteristik bir tasarım, sunum veya sözlü söylem.
- c) Dilde bir yer, şaka için vazgeçilmez olan bir kelime veya kelime öbeği.

Buna göre, Dudden (2009) ve Nash (2013) en uygun tanımı yapmışlardır. Her ikisi de kültürü ve sosyal faktörleri anlamayı ve sonrasında gülmeceyi tercüme etmeyi önemli bir husus olarak görüyor. Nash'in tanımı, bir amacı olan (ör. Şaka yapısı) ve şakanın özü olarak sözcüklerden vb. bahseden karakteristik bir tasarım içerir. Bununla birlikte, Dudden'in tanımına, "sosyolojik faktörlerin, onun ortaya çıkması ve anlaşılması için birincil mekanizmalar olduğunu" ekleyeceğim, çünkü bunlar aynı zamanda şakaları anlamak için de gereklidir. Son olarak, Stephen B. Leacock tanımının çok sınırlı olduğunu düşünüyorum. Çünkü gülmece kelime oyunları gibi hayatın uyumsuzluğundan çok daha fazla yönü içeriyor.

2.2. Gülmece Çevirisi

Gülmecenin çevirisi, belirli bir ülkenin kültürüne dayandığı için birçok çevirmen için bir sorundur. Bazı yazarlar gülmecenin tercüme edilemeyeceğine inanırken, diğerleri buna katılmamaktadır. Gülmece tercüme ederken, sadece mesajın iletilmesi değil, aynı zamanda kaynak metindeki etkinin erek metinde doğru iletilmesi gerekir.

Gülmece hayatımızın birçok alanında bulunur. Reklamlar, filmler, ürünler, video oyunları ve eğitim araçları gibi etkenler küresel bir erişime sahip olabileceğinden, gülmecenin çevirisine genellikle ihtiyaç duyulur.

Gülmece, genellikle çok kültürel ve dilsel bağlamlara bağlı olduğu için çok zorlayıcı bir eylemdir. Bazı gülmece unsurları evrenseldir, ancak bazıları kültürel olarak

çok bağımlıdır. Bu, çevirmenleri şakanın amaçlanan anlamını azaltma riskine girmeden çevirmesi imkansız olan gülmece unsurunu tercüme etme görevi ile baş başa bırakabilir.

Bazı şakalar ve gülmece türleri, kaynak, hedef diller ve kültürler örtüştüğünde çeviriye çok az sorun çıkarır veya hiç çıkarmaz. Her iki topluluğun okuyucuları ya da dinleyicileri aynı paylaşılan bilgi, değer ve zevklere sahip olduğunda bu gülmece unsurunu aynı şekilde değerlendirmek gerekebilir. Bir şaka iki ulusa da ait olduğu sürece tam olarak evrensel kabul edilmez, yani kaynak metin topluluğundan hedef metin topluluğuna herhangi bir şey olmadan kolayca geçebilir. Dilsel veya kültürel farklılıklar nedeniyle adaptasyon veya ikame ihtiyacı gülmece, içerik veya anlam kaybı olmadan kelimenin tam anlamıyla tercüme edilebilir.

2.2.1. Gülmece Çevirisinin Zorlukları

Gülmeceğin içerisinde, çift anlamlar, kelime oyunu ve benzeri etkenler bulunmaktadır. Başka bir dile çevriliyorken çok işe yarayabilecek başka gülmece biçimleri de vardır. Bu biçimler anekdot ya da durumsal gülmece içerebilir; bu, teoride, herhangi bir dili konuşan herhangi bir insanın ilişkilendirebileceği ve bu nedenle komik bulabileceği evrensel unsurlardan oluşmalıdır. Elbette, gülmece tamamen öznel olduğu için bir şakanın veya anekdotun komik olup olmayacağını garanti edilemez. Ama en azından bu tür bir gülmeceğin tercüme edilebileceğini ve doğal komikliğinin anlamını kaybetmemesi için iyi bir şansımız olduğunu biliyoruz. Yine de çeviri kültürel engellere veya alıcının zayıf bir gülmece anlayışına sahip olduğu gerçeği ile karşı karşıya kalabilir. Ancak çevirmen açısından önemli olan, tercüme edilebilmesi ve en azından anlaşılabilmesidir. Örneğin, söz konusu çevirinin bir ABD komedi filminin Türkiye pazarı için altyazı veya çevirisi olduğunu hayal edin. Gülmeceğin büyük bir kısmı aktarılamayacak ve hatta buna teşebbüs etmek muhtemelen zaman ve enerji kaybı olacaktır. Ancak, biraz karmaşık ve hileli de olsa bir çözüm var. Bu durumda, çevirmenin hem dillere hem de kültürlerle ilişkin sahip olduğu bilgi ve beceriler kesinlikle hayati olacaktır. Genellikle, bu tür şeyler için doğrudan çeviri olmadığından, etkili bir strateji, gülmece türüne ve yazının genel bağlamına ve tarzına bakmak ve ardından hedef dile işe yarayacak benzer bir şey aramak olacaktır. Bu durumda, harika bir çeviri işi, çok az veya hiç anlam değişikliği olmadan ve erek kitle için yerleştirilmiş daha yaratıcı bir şekilde sunulan diğer materyallerin ustaca kombinasyonlarından oluşacaktır.

İronik olan şey ise, en komik materyallerin bazılarının, tamamen kasıtsız olan yanlış çevirilerden geliyor olmasıdır. Niyetimiz yokken komik olmak genellikle daha kolaydır ve niyetimiz eğlendirmek olduğunda ise işin içinden çıkmak çok daha zordur.

Kelime oyunu, birçok farklı şakaya ve anlama dayandığı için çevirmenlerin karşılaştığı en temel zorluklardan biridir. Tabii ki kelime oyunu çevirileri farklı bir dile çevrildiğinde anlamlarını ve yarattıkları etkileri kaybederler. Kelime oyunları, benzer şekilde yazılmış, kafiyeli sözcükler kullanır. Örneğin, aşağıdaki kelime oyunu ana dili İngilizce olanlar için komiktir, ancak "şövalyeler" kelimesi "gece" kelimesinin yerini aldığından anlamı çeviride kaybolacaktır. Başka bir dilde, bu iki sözcük bu şakanın işe yaraması için yeterince benzer bir yazılışa veya sese sahip olmayabilir.

+ Why was King Arthur's army too tired to fight

Kral Arthur'un ordusu neden savaşamayacak kadar yorgundu?

C: It had too many sleepless knights. (fakat okunuşu aynı zamanda night yani gece olarak da okunduğu için İngilizler bunu farklı bir anlamda da anlayabiliyor.)

Çok fazla uykusuz şövalyesi vardı. (çok fazla uykusuz gecesi oldu)

Gülmece çevirisinde zorluklara neden olabilecek dört tür kelime oyunu vardır.

Eş adlılık: özdeş sesler ve yazım

Eş seslilik: özdeş sesler ve farklı yazımlar

Eş yazımlılık: farklı sesler ve özdeş yazım

Eş köke sahip sözcükler: Biraz farklı ses ve yazımlar

Kelime oyunları çevirmenlerin karşılaşılabileceği tek engel değildir. İfade, sözlü ironi, gülmecenin incelikli kullanımları ve kültürel referansların hepsi tercüme edildikten sonra başarısız olabilir. Kültürel referanslar, pop kültür figürleri, kitapları, filmleri erek kitle tarafından yanlış anlaşılabilirdiğinden özellikle bazı zorluklara neden olabilir, bu da doğrudan bir çevirinin her zaman ileriye dönük en avantajlı yol olmamasını sağlar.

Gülmece metinleri çevirmekle görevli çevirmenler için, işi iyi yapmak ve kahkahaların devam etmesini sağlamak için atmaları gereken bazı adımlar vardır. Kültürel bir ayrımı olan şakalar söz konusu olduğunda, bir çevirmen yeni hedef-kültüre hitap eden şakalar icat edebilir. Bu, orijinal şakayı çevirmekten daha etkili olabilir. Bir çevirmen kelime oyununu hedef dilde aynı etkiyi yaratacak şekilde yeniden yazmak zorunda kalabilir. Bir şakayı başarılı bir şekilde tercüme etmek için, orijinal şakanın özünü yakalamak, onu doğrudan tercüme etmekten daha önemlidir.

Gülmecenin çevirisi hızlı ve basit bir iş değildir. Orijinal şakaların istenen etkisini elde etmek için birden fazla taslak ve sayısız düzenleme gerektirebilir. Bununla birlikte, kültürler ve diller arasındaki farklılıkları köprülemek çevirmenin görevidir. Doğru beceri ve iş ahlakı ile çevirmenler bu zorlukları halledebilir ve bu süreçte bir iki kahkaha atabilir.

Bazı şakalar ve gülmece türleri, metin kullanıcılarının dilsel veya ansiklopedik bilgilerine veya belirli konulara, temalara, türlere hitap eden ve gönderme yapan gülmece türleridir. Bu nedenle, dil kısıtlaması olan veya dilsel olan bir şaka, belirli bir dilin belirli özelliklerinin bilgisine bağlı olan bir şakadır (örneğin, hangi sözcükler eşanlamlı, paronim veya kafiyeli); Etnik bir şaka, belirli bir etnik grubun belirli özelliklerine bağlı olarak onu anladığı bir şakadır (bu şaka, grubun dilini ve söylem çeşitlerinin içerir.). Bir şaka, belirli bir toplulukta ulusal olarak yaygın olmayan bir temayla ilgileniyorsa (örneğin, Türkiye’de buldozer izlenmesi) o zaman şakanın kitlesi sadece o temayı bilenler ile sınırlıdır. Bu sınırların çoğu kültüre özgü kişilerarası iletişim ve sosyal dinamikler kategorisine girer. Çoğu insan, kendi dilinin belirli yönleri veya sözcükleri konusunda bilgisizdir ve pek çok insan, bazı yabancı diller hakkında belirli şeyleri bilir. Öyleyse ölçülmesi gereken, ilgili diller arasındaki fark değil, bir mesajı çözmek için gereken bilgi ile erek kitlenin sahip olduğunu varsaydığı bilgi arasındaki bilişsel uzaklıktır.

a. Niyet

Çevirmenlerin dikkat etmesi gereken bir diğer önemli ayrım, gülmecenin yazarın niyetinin bir parçası olup olmadığı veya başka bir şeyden kaynaklanıp kaynaklanmadığıdır; Örneğin metin okuyucusu, metinde yazarın yapmadığı veya yapmayı düşünmediği ya da çevirmenin yaptığı hataları gibi komik hataları veya durumsal faktörleri, mutlu, talihsiz tesadüfleri fark edebilir. Kasıtlı olmayan gülmece kaynak metnin ya da çevirisinin bir yan ürünü olabilir. Önceki durumda olduğu gibi, yorumlamanın bir okuyucunun, dinleyicinin veya izleyicinin zihninde ne olduğu kadar sayfada, sahnede veya ekranda ne olduğuna da bağlı olduğunu görebiliriz.

b. Doğaçlama

Gülmece dikkatlice tasarlanabilir ve prova edilebilir veya spontane de olabilir. Her iki gülmece türünün de çevrilmesi genellikle çok zordur. Ayrıntılı bir retorik tarzın parçası olan ayrıntılı gülmece nüansları ve imaları, metnin daha bariz yönlerini tercüme etmek istendiğinde zorlaşır. Anlık şakalar, tercümanlar için tipik bir kâbustur, çünkü konuşmacının performansından bir süre önce uyarılmazsa (örneğin konuşmanın bir

kopyasını alarak) kelime oyunlarının nereye gideceğini tahmin etmenin yolunu bulamazlar.

c. Şaka yapma niyetinin belirtisi

Çevirmenler, diğer metin kullanıcıları gibi, ya "anlamadıkları" için ya da açıkça belirtilmemiş bir şakanın varlığını belirleyemedikleri için bazı şakaları kaçırabilirler (Nash, 1985: 5). Gülmecenin çevrilmesindeki zorluklar nedeniyle, çevirmen gülmecenin örtülü biçimlerini daha açık bir hale dönüştürme ihtiyacı hissedebilir, özellikle de çeviri orijinalden daha az etkili ise, bu durumda çevirmen olma komik olma girişiminde bulunduğu aktarmalıdır. Ancak çevirmen gerçek komikliği göstermedeki başarısızlığı kabul ederken, erek kitlenin genellikle böyle bir başarısızlığın çevirmenin mi yoksa kaynak metnin mi olduğunu bilmesinin bir yolu olmaması sorunun ta kendisidir. Bu durum, çevirilerin kaynak metinlerinden daha açık olma yönünde evrensel bir eğilime sahip olduğu hipotezini ortaya çıkarmıştır. Bu durumun kötü tarafı ise, gülmecenin temeli olan incelik, ironi, ima ve diğer bu tür gizli araçlara dayanması ve bunun etkisinin erek metinde verilememesidir.

d. Grup şakaları (özel şakalar)

Gülmecenin takdir edilmesinin önündeki tipik bir engel, metin kullanıcısının özel bir “-şakadan veya belirli gruplara mensup kişilere hitap eden bir gülmeden “dışlanmasıdır”. Bu tür grupların doğası ve boyutu bir dizi olasılığı kapsar. Aynı ülke, köy veya okuldan insanlar bile "dışarıda bırakılabilir", bu nedenle yabancı kitle bu durumu yaşama durumunun en büyük adaylarıdır. Daha küçük gruplar, küçük coğrafi bölgeler, belirli sosyal sınıflar veya meslekler, çıkar grupları, siyasi partiler, azınlık grupları vb. İle tanımlanabilir. Genellikle bu tür gruplar lehçeleri veya belirli dil farkındalıkları ile karakterize edilir.

e. Kelime Oyunu (dilbilimsel veya metinsel)

Gülmece kelime oyunları, anlatı ya da olay örgüsünde yavaş yavaş ortaya çıkan ya da aniden ortaya çıkan komik durumlar tarafından üretilebilir. Burunları sayfaya çok yakın olan çevirmenler bu ayrıntıyı göremeyebilir. Aynı zamanda, tek bir cümleyi veya hatta bir kelimeyi nasıl tercüme ettiğimizin tamamen kelime veya cümlenin kendisine veya hatta yakın çevresine bağlı olmadığını, ancak metnin geçtiğimiz bölümünden çok uzak olan pasajlara bağlı olabileceğinin de iyi bir hatırlatıcısıdır. Olası çözümleri araştırırken hem tür hem de diğer unsurlar hesaba katılmalıdır. Bunu aktarmanın iki farklı yolu vardır: Kelime oyununu telafi etmek, aynı etkinin farklı yollarla elde edilmesini içerir, böylece kaynak metinde görüneni kullanmamayı telafi eder. Kelime oyunu yapılan bölgeyi telafi etmek, anlam, etki, işlev veya niyet kaybını önlemek için belirli bir kaynak ögesini çeviride farklı bir yerde görünmesini sağlamaktır.

f. Anlam

Gülmecenin tercümesi, genellikle ikili anlama, belirsizliğe, metaforik anlamlara ve anlama değil, daha çok saçmalığa, sürrealizme veya soyut veya sembolik anlama dayandığı gerçeğiyle alakalıdır. Yine bunların hiçbiri gülmece için özel değildir.

g. Aşağılama

Tabu kavramı ve varlığı evrensel olsa da her tabunun kendine özgü doğasında kültüre bağlı bir su götürmez bir gerçektir. Tabu, bir dış faktör veya gülmecenin bir bileşeni olabilir. Örneğin, tabu ile ilişkilendirilen (tipik olarak bedensel işlevler, cinsiyet, din, politika) veya bu konuları gönülsüz bir şekilde ele alan şakalara atıfta bulunursak ve

aynı zamanda gülmecenin kendisinin de bir tabu olduğu durumunu ele alırsak bu parametrelerin bir topluluktan diğerine farklılık göstermesi gerçeği, çevirmeni, çok az değişiklik yaparak veya hiç değişiklik yapmadan bazı gülmece türlerini çevirmenin içerdiği riski görmezden gelmemizi gerektirir.

h. Gülmece türleri

Çeviri, büyük ölçüde bir karar verme sürecidir ve bu sürecin çoğu, ifade biçimiyle ne yapılacağına ve yazarın temelde yatan niyetlerine ve bir biçimi diğerine tercih etme nedenleriyle nasıl ilişkili olduğuna karar vermeyi içerir. Ayrıca, bu sürecin gülmecenin potansiyel başarısının temel bileşenleri olduğunu da biliyoruz. Bazen anlam değişikliği bir biçim değişikliği gerektirebilir, ancak her strateji dikkatlice düşünülmelidir çünkü doğru çeviri olmadan sırf değişiklik yapmış olmak için çeviri yapmak kolaydır. Bahsedilen biçimler; ironi, paradoks, çelişki parodi, karikatür, taklit; abartı, yetersiz ifade; benzetme, metafor, tanım, şakadan ibarettir.

2.2.2. Kültürel ve Sosyal Referanslar

Kültürlerin ve toplumların birbirinden farklı olmasına izin veren özellikler kültürel ve sosyal referanslardır. Her ülkenin kendi kültürü olduğu için kendi gülmecesi de vardır. Bu nedenle, gülmeceyi tercüme ederken çevirmenin her iki kültür hakkında da belirli bilgilere sahip olması gerekir. Bununla, bir kültürü bilmeyen birinin onun hakkında bir metni tercüme edemeyeceği anlaşılmamalıdır, ancak kültürel arka planı anlamak önemlidir, çünkü çevirmen kültürü anlamıyorsa, şakayı anlamak nasıl mümkün olabilir? Ya da bunu tercüme etmek olası mıdır?

2.2.3. Stereotipler

Ek olarak, kültürlerde başka kültürlerin stereotipleri vardır. Şakaları tercüme ederken, ırkçı şakalarda olduğu gibi, tercümanın belirli bir kültürden insanlara şaka yapmamaya dikkat etmesi gerekir. Amerikalıların her öğünde hamburger yemesi ve hepsinin şişman olması ya da tüm İspanyolların flamenko dansı yapıp boğaları öldürmesi gibi veya Almanların ya da Türklerin ırkçı olması gibi, her kültürün yabancılar hakkında kendi stereotipleri vardır. İrkçı şakalara gelince, Fransız halkıyla ilgili bir şakanın Fransız kamuoyuna çevrilmesi gerekiyorsa, çevirmen hedeflenen kültürü değiştirmeli, erek metinde farklı bir kültür seçmek işe yaramıyorsa şakayı değiştirmesi gerekmektedir.

2.2.4. Dil

Diğer bir özellik, kelime oyunu veya kelime oyunları gibi dile dayalı şakaların çevirisini içeren dildir. Kelime oyununu çevirirken, kaynak metindeki kelimeleri erek metinde bulmak zordur ve bu durum, çevirmen için bir sorun teşkil edebilir. Birincisi, tüm diller aynı kelime oyununu paylaşmadığı için, bir eşdeğer bulmaya çalışmak zor bir görev olabilir ve ikincisi, tüm diller dilbilimsel açıdan farklılık gösterdiğinden verilen kelime oyunu, farklı bir dilde mevcut olmayabilir, yani kelime oyunu harfi harfine tercüme edilemez. Kelime oyununu çevirmeye çalışırken, çevirmenin üç seçeneği vardır:

1. Erek metinde bir eşdeğerini bulmak
2. Değişmez çeviri
3. Kelime oyununu ortadan kaldırmak

Örneğin, çevirmen anlama veya etkiye odaklanabilir. Anlam üzerine odaklanırsa, kelime oyunu etkisini kaybedebilir ancak metne sadık kalacaktır; Etki üzerine odaklanırsa, kelime oyunu aynı etkiyi yaratacaktır, ancak yeni kelimeler kullanmak zorunda kalabilir ve metne sadık olmayacaktır. Burada eşdeğer bulma seçeneğini desteklemek daha doğru olabilir, ancak edebi çeviriyi en iyi seçenek olarak görmek mümkün olmayabilir çünkü çoğu durumda aynı etkiyi yaratmayacaktır. Bununla birlikte,

edebi çeviri bazen işe yarayabilir, bu nedenle her zaman denemeye değer bir seçenektir. Dahası, kelime oyunları bazen kültürle ilgilidir ve kaynak metnin kültürü için kabul edilebilir olan, erek metnin kitlesi için kabul edilemez olabilir. Böyle bir çeviri söz konusu olduğunda, İngilizce bir kelime için birden fazla anlama sahip olabilirken, Türkçe veya Almanca bir kelime için tek bir anlama sahip olabilir, bu nedenle bu “çift anlam” bazen kaybolabilir ve erek metinde yeniden üretilmeyebilir. Tüm bu nedenlerden dolayı, kelime oyununun çevirisi için en iyi seçenek bir eşdeğer bulmaktır. Burada çevirmen metnin sözcüksel bütünü korumaktan ziyade gülmecenin etkisini korumaya çalışmalıdır.

2.2.5. Sözlü ve Yönlendirmeli Gülmece

Bazı yazarlar sözlü gülmece ve göndermeli gülmece arasında ayırım yapmıştır. Sözlü gülmece, dile bağlı doğası nedeniyle (örneğin kelime oyunu) çevrilmesi en zor olanıdır ve eşdeğer bulmayı zorlaştırır. Bununla birlikte, göndermeli gülmecenin (bir duruma veya başka bir şeye atıfta bulunan gülmece) tercüme edilmesi daha kolaydır çünkü tercümanın durumu değiştirme ve erek metine uyarlama seçeneği vardır. Göndermeli gülmece ile ilgili sorun, çevirmenin çift faktörle uğraşmak zorunda olmasıdır. Özellikle sözlü ve görsel çeviride bu sorun ortaya çıkabilir. Örneğin bir karikatürü ele alırsak, şakanın resme uyması gerekebilir ve bu durumda, resim ile şaka arasındaki mevcut bütünlük nedeniyle tercümana çeviri seçeneği olarak daha az olasılık kalacaktır.

2.2.6. Öznellik

Gülmece öznelliğinden dolayı, çevirmen gülmeceyi farklı şekillerde yorumlayabilir ya da hiç anlamayabilir (ironiyi anlamak bazen zor olabilir). Burada, çevirmen gülmeceyi anlamada başarısız olursa, çeviri doğru olmayacaktır çünkü metin ya kötü bir şekilde çevrilecek ya da yeni bir anlam meydana getirecektir. Bu nedenle hem kaynak metnin hem de erek metnin kültürünü ve dilini derinlemesine anlamak önemlidir. Vandaele'nin “Çeviride Gülmece (2007)” adlı makalesinde belirttiği gibi “bu nedenle herhangi bir çeviri başarısızlığı çok bariz olacaktır: çevrilen gülmeceye kimse gülmediğinde bunun çevirmenin başarısızlığı olduğu bellidir”¹. Son olarak, çevirmenin yaratıcılığının başarılı bir çeviride kilit rol oynadığını belirtmek gerekmektedir. Birincisi, sadece bir mesajı ilettiği için değil, yapılan gülmeceyi anlayıp gülmesi ve kahkahaların gülmece yaratma kısmında büyük rol oynamasıdır.

2.3. Jeroen Vandaele'nin Gülmece Çevirisine Bakışı

Oslo Üniversitesi'nde araştırmacı ve profesör olan Jeroen Vandaele'ye göre, "gülmece çevirisi niteliksel olarak" diğer çeviri türlerinden farklıdır ve gülmece çevirisi, diğer çeviri türlerinin gibi çevrildiği gibi çevrilemez (Lutviana ve diğerleri, 2015)". Çeviride Gülmece (2007) adlı makalesinde gülmece çevirisinin sorunlarına değiniyor. Her şeyden önce gülmece örtük bilgi gerektirir. Tüm kültürlerin kendilerine güldükleri kendine has faktörleri ve tabuları vardır. Bu nedenle, çevirmenin belirli bir kültürün gülmecesini anlaması ve hedef kültürde neyin tercüme edilebileceğine ve nasıl tercüme edileceğine karar vermesi gerekir. İkinci sorun, gülmecenin kültürel faktörleri içermesidir. Bu kategorinin içinde, dilbilimsel ifade ve yan anlam arasında, çeviriyi daha da zorlaştıran iki kavramı birbirinden ayırır: Dilbilimsel anlamın, belirli bir dile özgü bir kavram, kelime veya gerçeklikle uğraşırken çevrilmesi zor olabilir. Örneğin, Almaca'da “fremdschamen” birinin adına utanmak anlamına gelmektedir ve Türkçeye kelimesi kelimesine çevrilmesi mümkün olmayabilir). Dilsel çağrışım, kaynak metindeki bir

kavram bilinmediğinde veya erek metinde farklı bir anlama sahip olduğunda çeviride zorluğa neden olabilir. Bu nedenle kültürün gülmece çevirisinde kilit bir rol oynadığı görülmektedir. Kaynak metinde yapılan ama çevrilemeyen gülmececiğin eşdeğerini bulma fikri erek kitle için daha uygun olabilir, çünkü edebi çeviri aynı gülmece etkisini yaratmayabilir veya bazı durumlarda erek metin kitlesi arasında yanlış bir etkiye neden olabilir.

Bunlar dışında aşağıdaki dört unsura işaret edilmektedir (Tisgam, 2015: 44)

a) “Gülmece, amaçlanan bir etki olarak, ortaya çıkarılması oldukça zor olan dışsal bir tezahüre sahiptir (kahkaha)”. Şaka doğru bir şekilde çevrilse bile, erek metinde kahkaha etkisi yaratmayabilir. Çünkü aynı gülmece anlayışına sahip olmayabilecek iki farklı kültürle karşı karşıya olabiliriz. Örneğin, siyahilerle ilgili şakalar muhtemelen siyahi bir kitlede etki yaratacaktır.

b) “Gülmece ve gülmece üretimini anlama iki ayrı beceridir; çevirmenler bunun kendileri üzerinde zorlayıcı etkisini deneyimleyebilir ve bunu yeniden üretemeyeceklerini hissedebilirler.” Herkesin gülmeceyi nasıl aktaracağını bilmemesi doğal karşılanmalıdır. Komedyenleri düşündüğümüzde, onların yetenekli bireyler olduğunu söyleyebiliriz ama bu işi yapmak için herkesin aynı becerilere sahip olması mümkün olamayabilir. Bu yeteneğe sahip olmayanlar için çeviri daha derin bir anlayış ve yaratıcılık gerektirebilir.

c) “Gülmececiğin anlayışı kişiden kişiye değişir”. Herkes aynı gülmece anlayışına sahip değildir. Benim için komik olabilecek bir şey başkası için komik olmayabilir. Dolayısıyla çevirmenlerin bir metnin şakalarını, ironilerini ve eğlenceli kısımlarını anlama ve bunları tercüme etme görevi vardır, çünkü onlar için komik olmasalar bile hedef kitle için olabilirler.

d) “Gülmececiğin çevirmenler üzerindeki retorik etkisi o kadar büyük olabilir ki, yaratılışının ayrıntılarını bulanıklaştırır; güçlü duygular analitik rasyonalizasyonu engelleyebilir”. Gülmece çok öznel olduğu için çevirmen çeşitli sorunlarla karşılaşabilir. İlk olarak, metnin amacı içinde kalması gerekir. Elbette metnin çevrilecek gülmeceye ait kısımları olacaktır, ancak çevirmen hayal gücüne kapılıp yeni bir metin oluşturamaz. İkinci olarak, çevirmenin erek kitle için işe yarayan bilgileri seçmesi gerekebilir. Bu, erek kitlede bir şakadan ziyade dramaya neden olacaksa, ona geriye uyarılma ya da ortadan kaldırma seçeneği kalır. Vandaele kültüre dikkat etmekte ısrar etmiştir ve kaynak metinde bulunan gülmececiğin, biçimden ziyade mesaj ve etkiye odaklanan bir eşdeğer bulma çalışması olduğunu savunmuştur.

2.4. Salvatore Attardo'nun Sözlü Gülmece Teorisi

Bu teori temelde gülmececiğin dilbilimsel çeviri yaklaşımına odaklanmıştır. Uluslararası Gülmece Araştırmaları Derneği dergisi genel yayın yönetmeni ve Texas A&M University-Commerce, profesörü Salvatore Attardo, gülmece aktarımı için 5 parametre önermiştir.

Bu bilgi kaynaklarının (Attardo, 2015: 142) çeviriye uygulanması, çevirmenin gülmececiği anlamasına ve yeniden yaratmasına yardımcı olacaktır.

3. GÜLMECE UNSURLARINDAKİ GÖRSEL VE İŞİTSEL İÇERİKLERİN ALTYAZI ÇEVİRİSİ

Çeviri, bir ürün ve süreç olarak tanımlanabilir. Ürün, kaynak dilden hedef dile yapılan çevirinin sonucunu, süreç ise kaynak dili hedef dile çevirme faaliyetini ifade eder. Küresel çağda büyüyen bir toplulukta çeviriye ihtiyaç vardır. Bu çağda medyanın rolü, insan hayatının her alanında önemli bir rol oynamaktadır. Elektronik medya, bilgi iletimi için bir araç olarak en son bilgileri sadece ülke içinden değil, yurt dışından ve tüm

dünyadan iletme sorumluluğuna sahiptir. Bahsedilen bilgiler sadece haber paylaşımı ile değil, aynı zamanda eğlenceyle de ilgilidir; bunlardan biri de filmler ve dizilerdir. Yabancı filmlerde, altyazılarda veya dublajlarda görülebilen Türkçe diline çevrilmiş İngilizce dili hakimdir. Bu kesinlikle İngilizceyi anlayamayan insanların yabancı dil filmlerini anlayabilmeleri için yapılmaktadır. Buradaki altyazı çevirileri, izleyiciler veya film izleyicilerinin yaşayabileceği dil engellerine yardımcı olabilir. Film metinlerini, özellikle de altyazıları çevirmek kolay bir iş değildir. Bir çevirmen, çevrilecek filmin yabancı kültürünü anlarken iyi bir çeviri yapmalıdır. Bunun yanı sıra, çevrilen filmde, bir gülümsemeye veya kahkahaya yol açabilecek görüntüler, tonlama ve diğer dilsel olmayan unsurlar yer almaktadır. Bu nedenle altyazılar, izleyicilerin filmdeki içeriği / hikayeyi ve örtük gülmeceyi anlamalarını sağlamak için kesinlikle çok önemli bir role sahiptir. Gülmeceyi tercüme etmek kolay bir mesele değildir. Tercümanlar, gülmeceyi tercüme etmek zorunda kaldıklarında genellikle zorluklarla karşılaşır çünkü bu, kelime dağarcığı ve terminolojilerle ilgilidir. Gülmece, bir filmdeki karakterlerin aktardığı şakalar olabilir ve söz konusu şakayı tercüme edebilmek için, bir tercümanın şakanın amacını anlaması gerekmektedir çünkü iletilecek mesajın önemli bir parçası olma ihtimali yüksektir. Filmlerde sıklıkla kullanılan gülmece veya şakalar alay etme ve ironi yapmaktır. Buna örnek olarak bu çalışmanın devamında birkaç analiz yapılmıştır.

3.1. Modern Family Dizisi Analizi

Modern Family, Üstün Komedi Dizisi dalında art arda dört Emmy Ödülü ve En İyi Komedi Televizyon dizisi dalında Altın Küre Ödülü alan bir Amerikan dizisidir. Christopher Lloyd ve Steven Levitan, diziyi kendi modern ailelerinin yansıması olarak tasarladılar (American Heritage Dictionary: Gerçek bir belgesel tarzında yapılmış bir parodi olan kurgusal bir film veya televizyon programı.) Belgesel tarzında çekilen dizi, Los Angeles'ta yaşayan üç tipik Amerikan ailesinin günlük yaşamını konu alıyor.

Bu bölümde Modern Family'nin İspanyolca versiyonunda olduğunu düşündüğüm hatalardan bahsedilecektir. Bazı çeviriler, yanlış olmasalar da, orijinalinden daha farklı gözükmemektedir. Analiz için önce bulduğum hataları açıklayacağım ve her birinin neden yanlış olduğunu kendi bakış açımdan anlatacağım. Daha sonra daha yeterli bulduğum yeni bir versiyon önereceğim ve son olarak bu hatayı teoriler açısından tartışacağım.

3.1.1. Oyuncular ve Karakterleri

Jay Pritchett'in iki çocuğu var. Bunlar Claire ve Mitchell. Jay, kendisinden çok daha genç Kolombiyalı bir kadın olan Gloria ile evlenir (daha önce DeDe ile evliydi). Birlikte bir bebekleri olur. Aynı zamanda Fulgencio (Joe) ve Gloria'nın önceki evliliğinden (Javier) Manny'den bir oğlu vardır. Jay'in kızı Claire emlakçı Phil Dunphy ile evli bir ev hanımıdır. Üç çocukları vardır. Bu çocuklar, şaşşal ve genç bir kız olan Haley, asosyal bir delikanlı ve tabii ki bir de garip ve alışılmadık bir çocuk olan Luke. Jay'in oğlu Mitchell bir avukattır ve çılgın ve çok duygusal olan Cameron ile evlidir. Birlikte Vietnamlı bir kız bebek olan Lily'yi evlat edinirler.

3.1.2. Gülmedeki Çeviri Problemleri

Problem 1: Sezon 1, Bölüm 1. Pilot.

Açıklama: Claire ve Alex kurabiye pişiriyorlarken Haley erkek arkadaşını ilk kez eve getirir.

Alex: So, if Haley got pregnant, would you ever pretend she has mono for a few months, and then, like, tell everyone the baby's yours?

Claire: What?

Alex: Eğer Haley hamile kalırsa, birkaç aylığına onun nifomanyak olduğunu söyleyip sonra bebeğin senin olduğunu söyler miydin?

Claire: Ne?

Mononükleoz (hastalık) için mono çevirisi bağlamda işe yarasa da etki olarak Türkçede ki yetisini yitirir. Normalde, en azından Türkiye’de, mononükleozu olan biri, birçok erkek ya da kızı öpen biri olarak görülmeyebilir ve Alex bunu söylediğinde, asıl kastettiği, kız kardeşinin çok sayıda erkeği öptüğü için mononükleoz hastası olduğudur. Alex, kız kardeşinin biraz garip olduğunu öne sürmek için bu hastalığı bilerek seçer.

Aşağıdaki gibi bir çeviri olabilir:

Alex: Eğer Haley hamile kalırsa, birkaç aylığına onun seksomanyak olduğunu söyleyip sonra bebeğin senin olduğunu söyler miydin?

Claire: Ne?

Attardo’ya göre: Attardo'nun teorisine göre yaklaşırsak, tüm parametrelerinin geçerliliğini savunmak mümkün, çünkü mono kelimesinin her iki dilde de aynı etkiyi yaratması gerekir. Ancak durum stratejisinin değiştirilmediğini de söyleyebiliriz; seksomanyak kullanmak yerine nifomanyak hastalığını kullandılar. Bu şekilde şaka, mono kelimesinin sahip olduğu çağrışımları yitirdi.

Vandaele’ye göre: Nifomanyak kullanımı, mononükleoz ile aynı etkiyi yaratmaz. Bu nedenle, mono için bir eşdeğer olarak düşünülse de, gülmece etkisine eşdeğer değildir.

Nida’ya göre: Sanırım çevirmen dinamik eşdeğeri bulmaya çalıştı ancak Türkçe’de mononükleoz için nifomanyak kullanılmaz; Nifomanyak, halk dilinde bilinen bir terim değildir.

Problem 2: Sezon 1, Bölüm 2. Run for your wife.

Açıklama: Okulun ilk günü ve Manny Kolombiyalı panço giymeye karar veriyor.

Jay: Hold on. What are you wearing there? It looks like an old Christmas tree skirt.

Manny: It’s a traditional Colombian Poncho.

Jay: Dur bir dakika. Üstünde ki de ne ? Eski bir Noel battaniyesine benziyor.

Manny: Bu geleneksel bir Kolombiya pançosu.

Burada tamamen yeni bir çeviri yapılmıştır. Manny kırmızı panço giyince sanki bir üçgen şeklini almıştır ve rengarenktir bu da onu bir Noel ağacı gibi göstermektedir (şekli ve renkleri nedeniyle). Türkçe çeviride eski Noel battaniyesi diye çevrilmiştir ve ne yazık ki resimle uyuşmamaktadır. Burada, ilk çeviri tüm bilgi kaynaklarına hareket etmemiştir ve okuyucunun şakayı anlaması güçtür.

Öneri çevirisi şöyle olabilirdi:

Jay: Ne giyiyorsun? Noel ağacı gibi olmuşsun.

Manny: Bu geleneksel bir Kolombiya pançosu.

Attardo’ya göre: Dil stratejisi, bu bağlam için yeterli olmayan bir eşdeğeriyle değiştirilmiştir. Ayrıca durum stratejisi de değiştirilmiştir. Çünkü şakanın nesnesi birebir karşılığı değildir (Noel ağacı - eski Noel battaniyesi), bu da görüntü-metin uyuşması olmadığı için yanlış yorumlamaya yol açabilir.

Vandaele’ye göre: Gülmece etkisi burada aktarılmamaktadır. Birinin eski bir battaniyeye benzediğini görmek komik olsa bile, yine de şaka görsel imge ile uyuşmamaktadır.

Nida (2005)’ya göre: Burada dinamik eşdeğeri kullanmaya çalıştıklarını düşünüyorum çünkü Türkiye’de Noel ağaçları ABD’deki kadar yaygın değildir. Ancak, bazı insanlar bunları kullanır ve en azından ne olduklarını bilirler; İzleyici bu bağlamda bu gülmeceyi anlayabilirdi.

Problem 3: Sezon 1, bölüm5. The Incident.

Açıklama: Claire ve Mitchell’in annesi DeDe kasabayı ziyaret ediyor. Claire ile ilişkisi hiçbir zaman iyi olmamıştı. Sahnede DeDe ve Mitchell, Claire'in evine girer.

4. SONUÇ

Gülmecenin nasıl tercüme edilebileceği ve zorlukları ile ilgili unsurları hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla başlanan bu çalışmada gülmece çevirisinin zorlukları da dile getirilmiştir. Bazı durumlarda çok yaratıcı olmalı ve bazı çözümler hakkında derinlemesine düşünmek gerektiren bir süreçtir, çünkü Türkçe’ de bazı İngilizce / Almanca kavramlar mevcut değildir. Bu nedenle hem kaynak metin hem de erek metinde aynı etkiyi yaratan bir çeviri bulmak bu çalışma için biraz zorlayıcıydı. Şakanın özü dil olduğu ve tüm dillerin aynı biçime veya anlama sahip olmadığı için kelime oyununu çevirmenin oldukça zor olduğunu görülmüştür. Çoğu zaman, kelime oyununu çevirmeye çalışırken, İngilizce kelimeler Türkçe’de kelime oyununu üretememiştir, çünkü çeviri aynı kelime formuna veya aynı anlama sahip değildi. Birebir çeviri çoğu zaman mümkün olmamıştır. Çevrilen kelime eşdeğerleri bağlam içinde işlev görmemiştir. Çoğu durumda, kelime oyununu hedef dilde yeniden üreten farklı kelimeler / kavramlar kullanarak yeni bir çeviri oluşturmak mecburiyeti doğmuştur.

Modern Family'nin analizinden sonra, kültürün gülmece çevirisinde temel bir faktör olduğu görülmüştür. Çevirmen, gülmeceyi tercüme ederken sadece dilbilimsel yönlerle değil, aynı zamanda ekstra dilsel özelliklerle de uğraştığımızı, yani anlamı ve aynı zamanda etkiyi de çevirmemiz gerektiğini aklında tutmalıdır. Analizdeki hataların çoğu, orijinal çevirmenin kaynak metin kültürünü anlamaması veya erek metinde ki kültürel eşdeğerini bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu sorun, izleyicinin yanlış anlamasına yol açar ve bu nedenle çeviri yanlış etki yaratır. Bana göre doğru bir gülmece tercümesi elde etmedeki en önemli faktör orijinal versiyonu anlamaktır. Anlamazsak çeviri aynı mesajı vermeyecektir. Benim önerim, çevirmenin öncelikle gülmece unsurlarını tanımlaması gerektiğidir. Gülmece öznel olduğu için bazı durumlarda bunun zor olabilir, ancak bir şakayı kelimenin tam anlamıyla tercüme edersek, tam anlama yakın bir çeviri yapmış oluruz.

Sonuç olarak, bu çalışma gülmece metinleriyle çalışırken karşılaşılan sorunlara dair birçok ipucu ve bilgi vermeyi amaçlamıştır. Çevirmenin sadece dilsel bir arabulucu olarak değil, aynı zamanda kültürel bir arabulucu olarak da önemi vurgulanmış ve mesleklerinin ne kadar profesyonellik gerektirdiği gözler önüne serilmiştir.

REFERENCES

- Attardo, S. (2015). *Linguistic Theories of Humour*. Humour Research. Berlin: Mouton de Gruyter, 1994. Google Kitaplar. 15 Şubat 2015.
- Escarpit, R. (1991). *Das Literarische und das Soziale*. In *Alternative Traditionen* (pp. 197-213). Vieweg+ Teubner Verlag.
- Kaufman, D. M. (2015)“Using Humour in Teaching.” Learning and Instructional Development Centre. Canada (2002): 1-6. Web. 3 Jan 2015.
- Lutviana, R, and Subiyanto, A. (2015) “The Failure in Translating Humor: A Case Study in the Indonesian Translation of Humour.” 1–12. Web. 20 Nov 2015.
- Nash, W. (1985). *The Language of Humour*. Style and technique in comic discourse. London and New York: Longman.
- Nash, W. *The Language of Humour*. New York: Routledge (2013). Google Kitaplar. 12 Şubat 2015.

- Nida, E. A. (2005). *Language, culture and translation*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- Tisgam, K. H. (2009). *Translating cultural humour: Theory and practice*. *wasit journal for humanities*, 5(9), 79-121.
- Vandaele, J. (2002). Introduction: (Re-) Constructing Humour: Meanings and Means. *The Translator*, 8(2), 149-172.
- Vandaele, J. (2007) "Humor in Translation." *Translation Review* (2007): 1-6. Web. 12 Ocak 2015.
- Vandaele, J. (2011) "Wordplay in Translation." *Handbook of Translation Studies* (2011): 180– 183. Web.26 Aralık 2015